

TỔNG HỢP ĐỀ THI HSG VĂN 9

NGHỊ LUẬN XÃ HỘI

ĐỀ SỐ 01

Hãy viết một bài văn nghị luận xã hội bàn về *tinh thần đoàn kết dân tộc trong cuộc chiến trường kì chống lại dịch bệnh COVID-19 ở Việt Nam.*

GỢI Ý LÀM BÀI

1/ Mở bài

- Gợi thiệu, dẫn dắt về vấn đề cần nghị luận: Tinh thần đoàn kết dân tộc.

Tinh thần đoàn kết dân tộc là truyền thống quý báu của người Việt Nam, trải qua bao thế hệ, lịch sử. Tinh thần ấy cho đến nay vẫn luôn được kế thừa và phát huy trong xã hội. Và, trong trận đại dịch COVID-19 vừa qua, tinh thần ấy lại được thắp sáng, trở thành phong trào vô cùng rộng lớn, mạnh mẽ.

2/ Thân bài

- *Giải thích về tinh thần đoàn kết dân tộc*

Tinh thần đoàn kết chính là tình yêu thương giữa người với người, sống có trách nhiệm với cộng đồng, sẵn sàng giúp đỡ, ra tay cứu người trong lúc hoạn nạn. Tinh thần ấy được mô tả qua nhiều câu ca dao, tục ngữ ngàn xưa của ông bà ta: “Bầu ơi thương lấy bí cùng/ Tuy rằng khác giống nhưng chung một giàn” hay “Nhiều điều phủ lấy giá gương/ Người trong một nước phải thương nhau cùng”...

- *Vai trò, sức mạnh, ý nghĩa của tinh thần đoàn kết dân tộc.*

+ Đoàn kết dân tộc tạo nên sức mạnh to lớn đối với thời cuộc đất nước, là việc nên làm, giúp gắn kết con người với con người trong một xã hội.

+ Tinh thần đoàn kết dân tộc khiến con người biết bao dung, biết cách cho, nhường nhịn và sẻ chia.

+ Tinh thần đoàn kết giúp đem lại cuộc sống hòa bình, tốt đẹp. Mỗi người biết cách nhìn cuộc sống một cách tích cực hơn. Chúng ta có thể nhìn thấy truyền thống dân tộc ấy được phát huy trong tình hình chống “giặc” COVID-19.

- *Dẫn chứng, chứng minh hành động cụ thể.*

Dịch bệnh COVID-19 đã tàn quét, gây ảnh hưởng về Sức Khỏe, kinh tế của nhiều quốc gia trên thế giới. Là một nước nằm trong vùng ảnh hưởng của dịch bệnh, Việt Nam đã có những cách xử lý tuyệt vời, làm thế giới thán phục. Có thể nói, chính nhờ sức mạnh của tinh thần đoàn kết đã giúp đất nước ta bước đầu chiến thắng trên mặt trận chống virus SARS-CoV2.

+ Ngay từ lúc dịch bệnh bùng phát, giữa bối cảnh nhiều quốc gia hoang mang lo lắng, chính phủ nước ta đã có động thái quyết tâm, thể hiện trách nhiệm bảo vệ, giúp đỡ công dân, tạo điều kiện đón họ trở về từ vùng dịch. Phương ngôn của Thủ tướng chính phủ lúc đó chính là “*Việt Nam quyết tâm không để ai bị bỏ lại phía sau trong cuộc chiến chống dịch bệnh COVID-19*”.

+ Các hoạt động thiện nguyện, “*lá lành đùm lá rách*”, giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn.

+ Cây ATM phát gạo miễn phí. Các thành phố lớn, quy tụ đông đảo những người lao động nhập cư tổng đại dịch bị thất nghiệp đã được các bạn trẻ, mạnh thường quân

quan tâm, hỗ trợ. Trong thời gian cách lý, nhiều nhóm thiện nguyện đã tổ chức địa điểm phát đồ ăn, nước uống. Hay ở Sài Gòn, những tiệm kinh doanh ăn uống tự nguyện đóng cửa, tập trung phục vụ nấu cơm chay ngày 2 bữa, phát cho dân nghèo...

+ Sự hi sinh của các bác sĩ tuyến đầu chống dịch COVID-19.

+ Học sinh, sinh viên các trường đại học phát khẩu trang, nước rửa tay cho người dân.

+ Phong trào giải cứu dưa hấu, giải cứu tôm hùm,... khắp các tỉnh thành.

- *Phê phán những hành động xấu*

Bên cạnh những việc làm tốt đẹp, thể hiện tinh thần đoàn kết đó, có không ít trường hợp ích kỉ, lợi dụng tình hình dịch bệnh để trục lợi cá nhân.

+ Nâng mức giá khẩu trang, dung dịch rửa tay lên cao để kiếm chác lợi nhuận.

+ Tệ hại hơn nữa là kinh doanh khẩu trang giả, không rõ nguồn gốc xuất xứ.

+ Tung tin đồn thất thiệt về dịch bệnh, gây hoang mang dư luận...

- *Phát huy tinh thần đoàn kết*

Qua những hành động tốt đẹp, ý nghĩa đó giúp ta thêm yêu, tự hào về dân tộc hơn.

Là người con của Việt Nam, chúng ta cần nhắc nhở bản thân phải giữ gìn và nhân rộng tinh thần ấy.

3/ Kết bài

- Khẳng định, đúc kết lại vấn đề.

ĐỀ SỐ 02

Nhà thơ Nguyễn Sĩ Đại từng trải lòng:

Người và trời lấp bể

Kẻ đắp lũy xây thành

Ta chỉ là chiếc lá

Việc của mình là xanh

(Báo Nhân dân, Thứ tư, 02/6/2004)

Còn em, một người trẻ, em muốn làm *người vá trời lấp bể* hay là *chiếc lá xanh*?

Trả lời câu hỏi trên bằng một bài nghị luận ngắn khoảng 2 trang giấy thi.

GỢI Ý LÀM BÀI

* **Yêu cầu về kĩ năng:** Học sinh có kĩ năng làm bài nghị luận xã hội. Bố cục bài viết chặt chẽ, diễn đạt trong sáng, lưu loát, không mắc lỗi chính tả, lỗi dùng từ và đặt câu.

* **Yêu cầu cụ thể:** Trên cơ sở nắm vững cách làm bài, hiểu ý nghĩa của bài thơ, học sinh có thể diễn đạt bằng nhiều cách khác nhau nhưng đảm bảo được các yêu cầu cơ bản sau:

1/ **Mở bài:** Giới thiệu vấn đề

2/ **Thân bài:**

a/ **Giải thích:**

- *Vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành:* Chỉ những việc làm, sự cống hiến lớn lao vĩ đại, không phải ai cũng có thể làm được.

- *Chiếc lá xanh*: Chỉ bằng những đóng góp giản dị, khiêm nhường, phù hợp với khả năng của mọi cá nhân. Chỉ cần góp trong sức mình là đủ, không cần cố vươn quá cao, quá xa.

b/ Bàn luận:

+ Làm người vác trời lấp bể, đắp lũy xây thành nghĩa là gánh vác những trọng trách nặng nề của nhân loại. Sống như thế là sống có lý tưởng, có ước mơ, hoài bão lớn lao, dám nghĩ dám làm. Khi ấy ta sẽ mang lại rất nhiều lợi ích cho cộng đồng xung quanh và được đời nhớ mặt, người biết tên. Nói cách khác, ta sống một cuộc đời huy hoàng, rực rỡ. Tên tuổi được lịch sử ghi dấu, được mọi người ngưỡng mộ.

+ Tuy nhiên, không phải ai cũng đủ tài năng để vác trời lấp bể, đắp lũy xây thành. Nhưng ai cũng đủ khả năng để sống đẹp. Chỉ cần xanh hết mình như chiếc lá kia, ta cũng đã góp phần không nhỏ cho sự phát triển sự sống của cây đời. Vậy nên, mỗi cá nhân phải luôn có ý thức làm tốt công việc, phận sự của mình dù cho đó chỉ là một công việc bình thường hay sự nhỏ bé. Đây cũng là cách làm đẹp cho cuộc đời phù hợp với sức mình.

+ Khi ta là người vác trời lấp bể, đắp lũy xây thành, cũng không được coi khinh những chiếc lá xanh. Làm sao có một xã hội đẹp tươi vì cuộc sống vốn được tạo nên những điều rất nhỏ. Khi ta làm chiếc lá xanh, hãy biết mơ đến một ngày ta sẽ làm được nhiều hơn thế trở thành người vác trời lấp bể đắp lũy xây thành.

+ Phê phán những người sống thiếu trách nhiệm, không đóng góp gì cho đời, cũng như những người không ý thức rõ giá trị bản thân xem mình phù hợp làm gì.

c/ Bài học nhận thức và hạnh động: Có những hành động cụ thể trau dồi kiến thức và kĩ năng cần thể hiện thực hóa mong muốn của bản thân.

3/ Kết bài: Khẳng định vấn đề nghị luận.

BÀI VĂN THAM KHẢO

Đề: Suy nghĩ về lý tưởng sống qua bài thơ "Lá Xanh" của Nguyễn Sĩ Đại.

1/ Mở bài:

Cuộc sống là bức tranh muôn hình vạn vẻ, là bể cạn trời sâu, là góc khuất và ánh sáng. Mỗi người giống như là mảnh ghép trong bức tranh ấy. Chúng ta có thể đứng ở góc khuất, ở trung tâm, nhưng đều cùng mang trong mình một sứ mệnh: làm cho bức tranh ấy càng tràn đầy sức sống, đẹp tươi. Trong bài "Lá xanh", Nguyễn Sĩ Đại đã thể hiện triết lí sâu xa với những vần thơ:

*“Người vá trời lấp bể
Kẻ đắp xây lũy thành
Ta chỉ là chiếc lá
Việc của mình là xanh”*

2/ Thân bài:

Các bậc đại hàn nho sĩ thuở trước thường quan niệm về công và danh gắn liền với chí làm trai. Còn Nguyễn Sĩ Đại, dường như lại gửi gắm trong câu thơ của mình một thông điệp khác. *“Vá trời lấp bể, đắp lũy xây thành”* là những việc mà người bình thường khó có thể thực hiện được. Nó thuộc về một lực lượng siêu nhiên, về những anh hùng, ở đây dùng để chỉ những việc lớn lao đại sự.

“Người, kẻ” tức người khác, người kia làm được những việc lớn lao: *“vá trời”, “lấp bể”, “đắp lũy”, “xây thành”*. Còn ta, Nguyễn Sĩ Đại nhấn mạnh: *“Ta chỉ là chiếc lá”* chỉ cần *“xanh”* là đủ rồi.

Mỗi chiếc lá là một phần tử của cây xanh, nó chiếm một phần nhỏ thôi nhưng thiếu lá, cây như dòng sông cạn, quanh năm xơ xác. Dùng hình ảnh chiếc lá làm biểu tượng cho con người, Nguyễn Sĩ Đại muốn nói chúng ta không lớn lao như vũ trụ, không vĩ đại như bậc kỳ nhân nhưng chúng ta quan trọng như giọt nước với đại dương, như hạt cát trên sa mạc. Thiếu mỗi cá thể ấy, làm sao có thể cấu thành tổng thể?

Người ta sinh ra đã là một phần tử rất nhỏ của xã hội, việc của ta là *“xanh – sống hết mình, tỏa ra một ánh sáng riêng đúng với khả năng, thiên chức và cống hiến cho đời.* Bốn câu thơ ngắn chứa đựng triết lý sâu xa: sống có ý nghĩa, cống hiến theo thiên chức, làm việc nghĩa cho đời. Martin Luther King đã từng nói nếu là một người phụ quét đường, hãy quét những con đường như William Shaskpeare.

Như rất nhiều những nhà danh tài khác trên thế giới cuộc đời tựa một quả cầu, nếu may mắn ta sẽ được đứng ở chỗ đối diện với luồng ánh sáng, nếu không thì đành phải đứng khuất sau góc đường chân trời. Nhưng điều đó không quan trọng, quan trọng là ta đã cháy hết mình như thế nào.

Câu chuyện về một người quét rác ở Mỹ có thể xem là một biểu hiện của việc làm nhỏ, ý nghĩa lớn như bài thơ của Nguyễn Sĩ Đại đã nói đến. Ngày ngày anh đều dọn sạch con đường trước cổng trường đại học, đều nở một nụ cười thật tươi với các sinh viên, động viên họ bằng một tấm lòng chân thật. Anh có thể là chiếc lá nhỏ xíu dưới góc tối của tán bạch dương, nhưng hành động của anh đã thúc đẩy dòng máu dồi dào nuôi toàn xã hội.

Chúng ta sinh ra đã được hưởng ân huệ của trời đất, được hít hà thứ hương tinh túy của sự sống ngàn đời, nếu ta như hòn gạch sần sùi, hòn gạch ấy phải góp phần dựng

xây cuộc sống, nếu ta như chiếc lá yếu ớt, ta vẫn có thể thu vào mình ô xi cho cây quang hợp. Mỗi cá nhân là một phần của xã hội này. Điều chúng ta cần làm không phải chỉ chú tâm vào việc lớn lao mà hãy bắt đầu đóng góp cho sự sống quanh mình từ những điều nhỏ nhất vì đó là nền tảng để xây nên thế giới.

Chị Đậu Thị Huyền Trâm, một chiến sỹ công an 25 tuổi bị bệnh ung thư khi đang mang thai đứa con đầu lòng. Có người nói cuộc sống của chị quá ngắn ngủi, chị chưa làm được điều gì vĩ đại cho cuộc sống này. Chị chính là chiếc lá xanh nhất, là ánh dương đẹp nhất, là người mẹ tuyệt vời nhất khi đã hi sinh bản thân mình để cứu con. Cái chị đóng góp cho đời không phải là một trận chiến với kẻ thù, một phát minh đổi thay thế giới. Cái chị mang đến cho đời là vẻ đẹp của một khúc ca làm người. Bạn có thể mơ rất xa, ước được chạm vào nơi sâu nhất của vũ trụ này, nhưng bạn có biết không, chính những công hiến nhỏ nhoi mà ý nghĩa lại là biểu hiện đầu tiên để khẳng định giá trị con người. Thanh Hải trước khi ra đi cũng để lại khát vọng:

*“Một mùa xuân nho nhỏ
Lặng lẽ dâng cho đời
Dù là tuổi hai mươi
Hay là khi tóc bạc”*

Hay anh thanh niên trong “Lặng lẽ Sa Pa” cũng là người như thế. Ta ca ngợi anh ở những thứ lặng thầm ở sâu trong trái tim nhiệt huyết. Anh đẹp lắm, vẻ đẹp nổi rõ giữa đám lá ở một thân cây xù xì. Một màu đỏ có thể vẽ nên ánh mặt trời, một màu vàng có thể vẽ nên lá mùa thu, một màu hồng làm hoa đào chớm nở, màu trắng tinh khôi ẩn mình dưới lớp tuyết mùa đông. Nhưng gộp lại chúng ta đã có bức tranh đời tươi sáng. Con người cũng vậy, có những việc rất nhỏ nhưng ý nghĩa lại có thể từng bước lay chuyển cuộc đời.

Ý kiến được Nguyễn Sĩ Đại nêu ra là vô cùng đúng đắn và ý nghĩa. Ông không phê phán những đại sự, nhưng lại đề cao việc cống hiến lặng thầm và ý nghĩa. Trong một bài phát biểu của một giáo sư người Nhật phân tích điếm khác biệt giữa người Việt và người Nhật, ông cho rằng, người công nhân Nhật nhìn thấy một cái đinh vít bị rơi họ sẽ nhặt lên cho vào kho, còn người Việt thì không, đó là vấn đề thuộc về ý thức nghề nghiệp. Điều đó lý giải vì sao Nhật lại phát triển như bây giờ.

Dù chúng ta là ai, chúng ta đứng ở vị trí nào cũng hãy cháy hết mình như ngọn lửa rực cháy trong đêm lần cuối, như hạt phù sa lần cuối cùng nằm lại với đất mẹ yêu thương, là giáo viên thì hết mình với học sinh, là kỹ sư thì hết mình dựng xây vẻ đẹp, là nhà văn, trước khi cầm bút, hãy đảm bảo rằng mình đã sống và viết hết mình, tấm lòng sẽ trao trọn bề chữ mệnh mông. Khi con người ta chỉ sống vì mình thì trở thành người thừa đối với những người còn lại.